Wyrok śmierci za walkę o niepodległą Polskę. Historia Antoniego Godziewskiego

14 listopada 2026 r., w 80. rocznicę śmierci Antoniego Godziewskiego ps. „Wola”, przedstawiciele Instytutu Pamięci Narodowej złożyli wiązankę kwiatów pod Krzyżem Żołnierzy Niezłomnych przy areszcie śledczym na Wałach Jagiellońskich w Bydgoszczy. To właśnie w tym miejscu, 14 listopada 1946 r., komunistyczne władze wykonały wyrok śmierci na żołnierzu podziemia niepodległościowego.

Antoni Godziewski Bydgoszcz Represje Upamiętnienie Żołnierze Wyklęci

16.11.2026

14 listopada 2026 r., w 80. rocznicę śmierci Antoniego Godziewskiego ps. „Wola”, przedstawiciele Instytutu Pamięci Narodowej złożyli wiązankę kwiatów pod Krzyżem Żołnierzy Niezłomnych przy areszcie śledczym na Wałach Jagiellońskich w Bydgoszczy. To właśnie w tym miejscu, 14 listopada 1946 r., komunistyczne władze wykonały wyrok śmierci na żołnierzu podziemia niepodległościowego.

Rok 1946 był jednym z najtragiczniejszych dla powojennego podziemia na Pomorzu i Kujawach. W bydgoskim więzieniu zamordowano wówczas 31 żołnierzy poakowskiego podziemia, a kolejnych 13 stracono w innych więzieniach regionu. Wielu z nich do dziś nie ma swoich grobów. Ich losy przypominają o skali komunistycznych represji wobec osób, które po zakończeniu niemieckiej okupacji nie pogodziły się z utratą przez Polskę niepodległości i podporządkowaniem jej Związkowi Sowieckiemu.

W uroczystości uczestniczyli dyrektor Marek Szymaniak, naczelnik Delegatury IPN w Bydgoszczy Edyta Cisewska oraz pracownicy Delegatury. Obecni byli również bratankowie Antoniego Godziewskiego wraz z małżonkami, którzy przyjechali z Rawicza. Następnie na cmentarzu komunalnym przy ul. Kcyńskiej zapalono znicz w miejscu, gdzie po egzekucji potajemnie pochowano „Wolę”. W upamiętnieniu uczestniczyła dr Alicja Paczoska-Hauke, której badania przyczyniły się do odnalezienia i identyfikacji szczątków.

Żołnierz podziemia z Rawicza

Antoni Godziewski (1922–1946), pseudonim „Wola”, pochodził z Rawicza. Z zawodu był szklarzem. W czasie niemieckiej okupacji pełnił funkcję łącznika Armii Krajowej na Dolnym Śląsku. Po zakończeniu II wojny światowej zaangażował się w działalność zbrojnego podziemia niepodległościowego, sprzeciwiającego się podporządkowaniu Polski Związkowi Sowieckiemu.

Od czerwca 1945 r. do lutego 1946 r. służył w Milicji Obywatelskiej na Dolnym Śląsku. Następnie porzucił służbę i wyjechał na Pomorze. W czerwcu 1946 r., w okolicach Czerska, dołączył do oddziału partyzanckiego o kryptonimie „Tartak”, dowodzonego przez Władysława Chelińskiego ps. „Mały”.

Latem 1946 r. uczestniczył w kilku akcjach zbrojnych przeciwko komunistycznemu aparatowi władzy, przeprowadzanych na terenie powiatów chojnickiego, tucholskiego i sępoleńskiego. Podczas wyjazdów w teren pełnił przede wszystkim funkcję kierowcy.

Aresztowanie i proces przed komunistycznym sądem

25 lipca 1946 r., podczas wyprawy po zaopatrzenie, w lesie w pobliżu Lutówka Antoni Godziewski został zatrzymany przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa. Po przesłuchaniach w areszcie Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Sępólnie Krajeńskim przewieziono go do Bydgoszczy. Śledztwo prowadzono w Więzieniu Śledczym przy Wałach Jagiellońskich.

4 października 1946 r. przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Bydgoszczy odbyła się jego czterogodzinna rozprawa. W trakcie procesu Godziewski wyjaśniał, że do porzucenia służby w milicji skłoniła go zła opinia, jaką formacja ta cieszyła się w polskim społeczeństwie.

Mimo że w oddziale „Małego" odgrywał drugoplanową rolę, został skazany na karę śmierci. Trzy dni po ogłoszeniu wyroku skierował do prezydenta Bolesława Bieruta pisemną prośbę o ułaskawienie. Podkreślał w niej, że „nikogo nie zabił i ani nie skrzywdził".

O darowanie życia skazanemu apelował również jego obrońca, adwokat wojskowy Tomasz Puszka-Milczyński. W piśmie skierowanym do Bieruta argumentował, że kara więzienia byłaby wystarczająca i nie ma potrzeby odbierać mu życia:

„Oskarżony nie robi wrażenia przestępcy, jest cichy, pokorny, oczy jego wprost patrzą błagalnie o darowanie mu życia. Jego dotychczasowa niekaralność, nieskazitelny żywot, szczere przyznanie się do winy, brak szkody z jego indywidualnych czynów i brak okoliczności obciążających każą przypuszczać, że kara więzienia będzie dostateczna i nie trzeba go usuwać poza obręb społeczeństwa" – napisał adwokat.

Apel nie przyniósł jednak skutku. 5 listopada 1946 r. Bolesław Bierut odmówił Antoniemu Godziewskiemu prawa łaski.

Egzekucja na Wałach Jagiellońskich

14 listopada 1946 r. o godz. 17.00 Antoni Godziewski „Wola" został rozstrzelany w Więzieniu Karno-Śledczym w Bydgoszczy. Egzekucję wykonał ppor. Ludwik Woźnica, kat bydgoskiego Urzędu Bezpieczeństwa.

Po śmierci ciało Godziewskiego potajemnie pochowano w bezimiennej mogile na cmentarzu komunalnym przy ul. Kcyńskiej w Bydgoszczy. Władze komunistyczne nie poinformowały rodziny o miejscu pochówku. Przez kolejne dziesięciolecia pozostawało ono nieznane.

Odnalezienie szczątków Antoniego Godziewskiego

Szczątki Antoniego Godziewskiego zostały odnalezione w lipcu 2021 r. podczas prac poszukiwawczych prowadzonych przez Instytut Pamięci Narodowej. Badania i identyfikacja pozwoliły przywrócić pamięć o miejscu pochówku żołnierza podziemia niepodległościowego.

Po 80 latach od egzekucji Antoni Godziewski „Wola" powróci do rodzinnego Rawicza. 24 listopada 2026 r. odbędą się tam uroczystości pogrzebowe. Zostanie pochowany w grobie swoich rodziców.

Cześć Jego Pamięci!

Karta pracy A. Godziewskiego z okresu okupacji niemieckiej (Archiwum Państwowe Bydgoszcz)

Kartoteka A. Godziewskiego z fotografią (Archiwum IPN Bydgoszcz)

MAIN FOTO Godziwwski 14 listopada

PROTOKÓŁ

wykonania wyroku.-

Obecni:

1) Podprokurator Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Bydgoszczy Skute Waleriusz kpt.

2) Naczelnik Więzienia Ppor. Skuli Stefan

3) Lekarz Fricdel Klemens

4) Kapelan Ks. Zabiak

5) D-ca Plut. Egzek. Ppor. Wrzesiewicz Kazimierz

Swierdza się, że w dniu dzisiejszym o godz. 17[00] na podstawie wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 4 października 1946 r. Nr. R. 584/46 i decyzji Prezydenta Rady Narodowej z dnia 11-XI 1946 r. wykonany został na osobie:

mil. Sobkiewskiego Antoniego s. Jana

ur. 9.6.1922 skazanego tymże wyrokiem na podstawie art. 1§1 2 i art 4§ 1 dekr. z dn. 13.6.46 r. 86§2 i art 1 1§1 i 3 KKWP art 3, 249, 245-247 KKWP na karę śmierci, - wyrok śmierci przez rozstrzelanie, zgon stwierdził lekarz.

Bydgoszcz, dnia 14 XI 1946 r.

1. Podprokurator Skute

2. Naczelnik Więzienia [illegible]

3. Lekarz [illegible]

4. Kapelan [illegible]

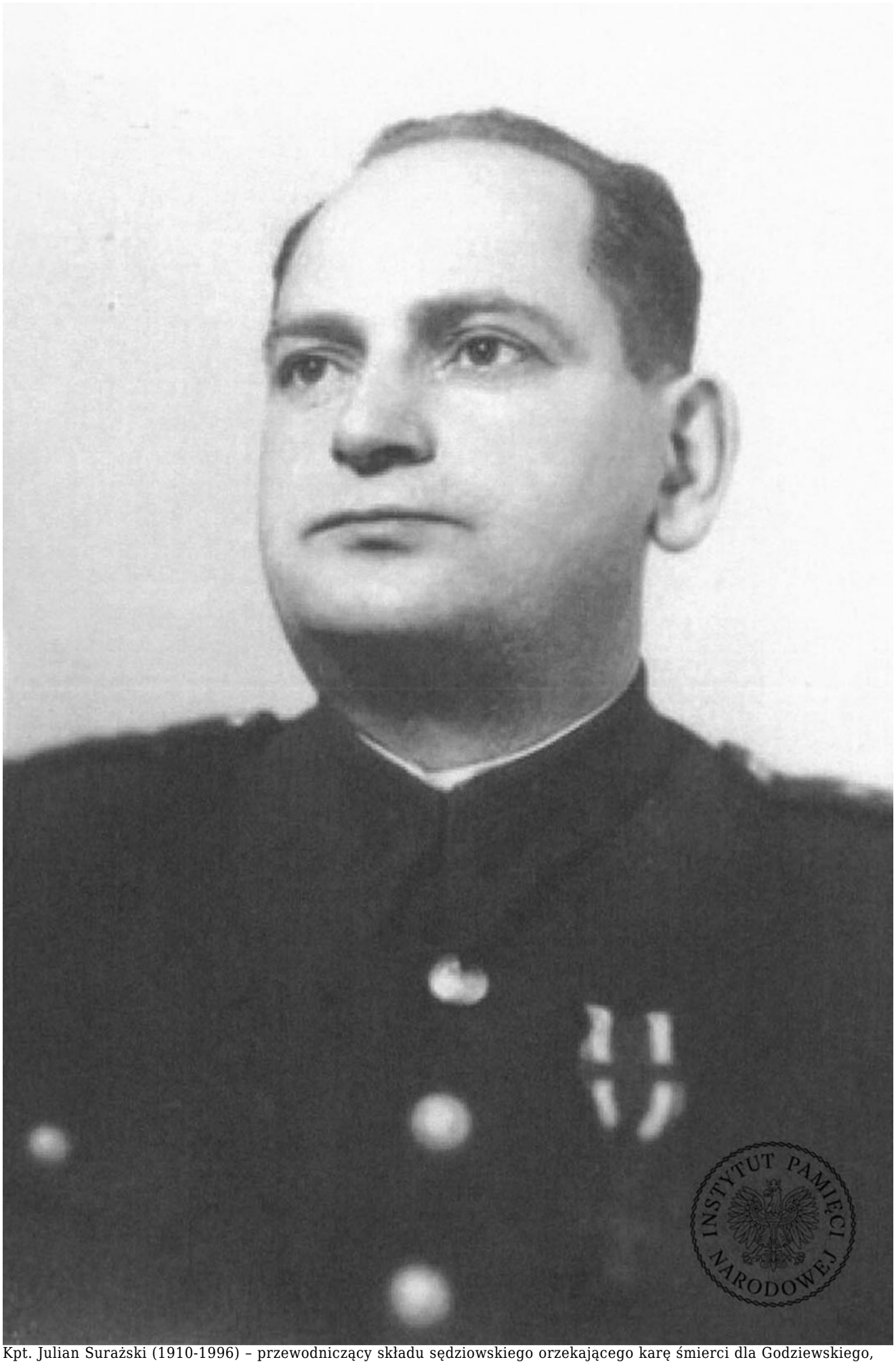
5. D-ca Plut. Egzek. [illegible]

Pieczęć:

WIĘZIENIA BYDGOSZCZ

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Protokół wykonania wyroku śmierci z dnia 14 XI 1946 r. (Archiwum IPN Bydgoszcz)

Kpt. Julian Surażski (1910-1996) – przewodniczący składu sędziowskiego orzekającego karę śmierci dla Godziewskiego,

pełniący ważne funkcje kierownicze w wojskowym wymiarze sprawiedliwości do 1955 r. (Archiwum IPN Warszawa)

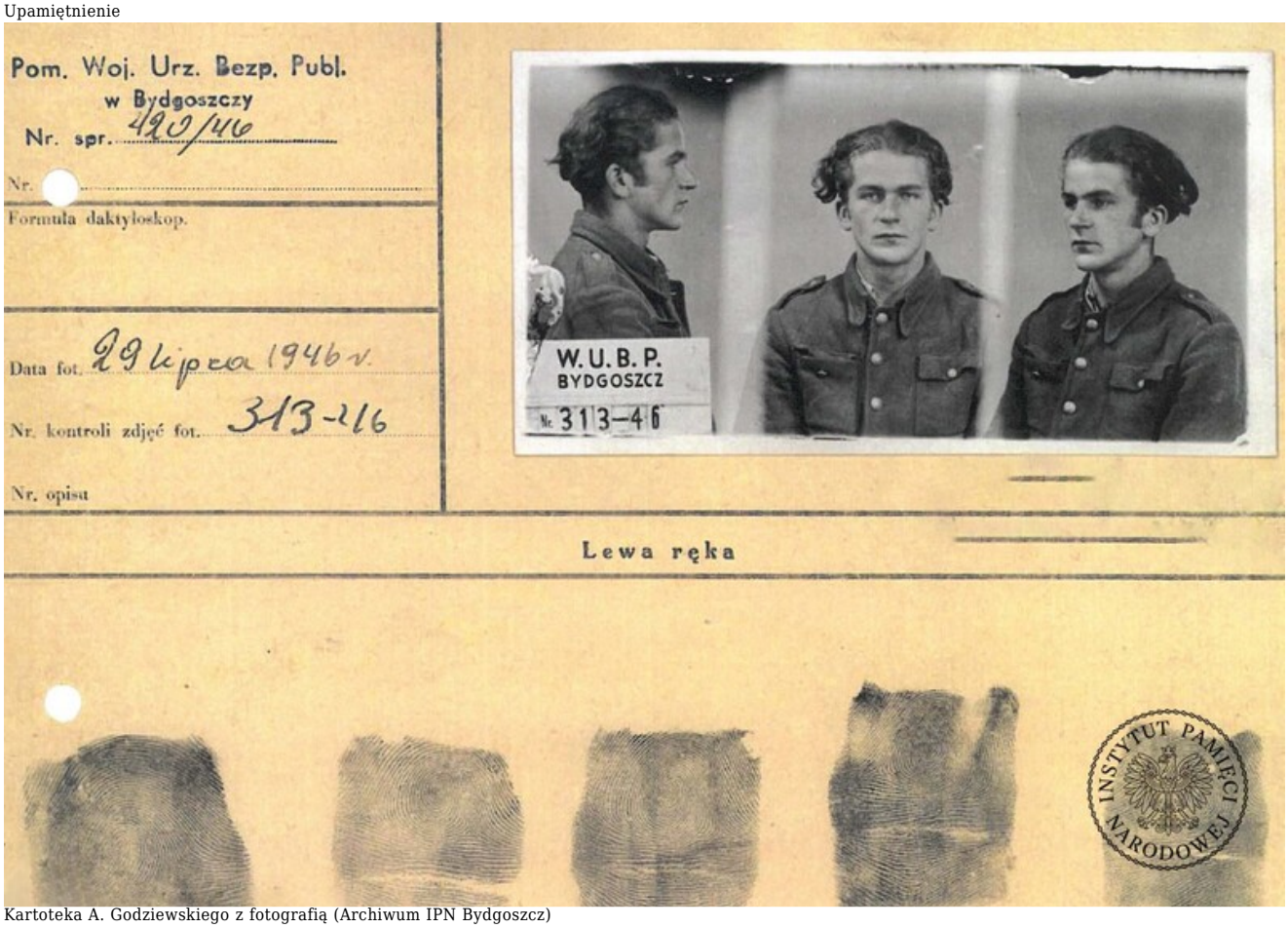
Poprzedni Strona
Następny Strona

Bydgoszcz

Bydgoszcz

Upamiętnienie

Upamiętnienie

Kartoteka A. Godziewskiego z fotografią (Archiwum IPN Bydgoszcz)